



*Огороднікова І. І.,
аспірант,
Національний університет ДПС України;*

Науковий керівник:
*к.ю.н. Чеховська І. В.,
Національний університет ДПС України*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

В Україні спостерігається певна динамічність норм адміністративного та податкового законодавства, що зумовлено політичними, економічними, правовими, культурологічними чинниками. Певних змін, у свою чергу, зазнало законодавство, що регулює адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері адміністрування податків. Відбулося прийняття єдиного кодифікованого акта, що регулює зазначену сферу, – Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [1]. Одночасно основний нормативно-правовий акт, що регулює адміністративну відповідальність і застосування відповідних стягнень (Кодекс про адміністративні правопорушення України (далі – КУпАП) [2], досі не містить відповідного упорядкованого розділу, що регулював би повною мірою та належним чином сферу оподаткування. Таким чином, на сьогодні в жодному нормативно-правовому акті, який би закріплював визначення сфери оподаткування, а також, відповідно, адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування, немає.

Адже в ПКУ [1] не передбачено не тільки адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування, а й чіткого механізму співвідношення норм податкового та адміністративного права у процесі регулювання зазначених відносин.

Автори ПКУ [1] виділяють конкретний перелік податкових правопорушень та податкових стягнень за них. Але при цьому не врахований перелік правопорушень у сфері оподаткування, що міститься в КпАПУ [2]. Тобто законодавець пропонує притягувати осіб до відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування на підставі двох кодексів, а більшість їх складів дублюється у кодексах та податковому законодавстві.

До нормативно-правових актів, які є підставою застосування заходів адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування в Україні, відносять: Податковий кодекс України [1], Кодекс України про адміністративні правопорушення України від 07.12.1984 р. [2], Закон України «Про державну податкову службу в Україні» від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ [4], Закон України «Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами» від 19.12.1995 р. № 481/95-ВР [5], Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 р. [6], Закон України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI [7] та інші.

На підставі аналізу норм законодавства, що встановлює адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері оподаткування, можна зробити висновок, що за об'єктом більшість правопорушень є тотожними в ПКУ, КпАПУ та відповідних галузевих законах.

Необхідно зазначити, що в податковому праві відсутнє чітке закріплення поняття «правопорушення в сфері оподаткування». Тому здебільшого воно ототожнюється з такими поняттями, як «податкове правопорушення» та «порушення податкового законодавства».

Відповідно до ст. 109 ПКУ [1] податковими правопорушеннями є «протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи».

Вважаємо, що зазначене вище ототожнення є недоцільним, адже самі поняття «податкове правопорушення» та «порушення податкового законодавства» охоплюють значно вужчу сферу суспільних відносин, ніж поняття «правопорушення у сфері оподаткування». Адже поняття «податкова сфера» та «сфера оподаткування» не є тотожними, оскільки

останнє є більш ширшим, бо об'єднує більше коло правовідносин. А отже, і порушення права у відповідній сфері охоплює весь спектр згаданих вище відносин, саме тому вважаємо за доцільне використувати саме поняття «правопорушення в сфері оподаткування».

Водночас більшість учених та законодавців роблять неправильні спроби ототожнити зазначені вище поняття, унаслідок чого порушується системна конструкція визначення взагалі меж застосування заходів адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування.

Необхідно зазначити, що до комплексу правопорушень у сфері оподаткування, за які передбачена адміністративна відповідальність, потрібно віднести не тільки ті, які посягають на відносини щодо сплати податків та зборів, а й інших обов'язкових платежів.

З цього приводу пропонуємо замінити термін «єдиний соціальний внесок» на «єдиний соціальний податок» та, відповідно, внести його до переліку загальнодержавних податків та зборів, закріпленого ст. 9 ПКУ [1]. Таким чином, на нашу думку, усунеться плутанина щодо характеру стягнень, які мають застосовуватися відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [7]. А також окреслиться повною мірою система врегульованих відносин, що входить до поняття «сфера оподаткування».

Хоча основний нормативно-правовий акт у сфері оподаткування не містить окремого розділу щодо правопорушень, за які передбачено застосування відповідних заходів, пропонуємо:

1) виділити серед них такі: ст. 117 «Порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) в органах державної податкової служби»; ст. 118 «Порушення строку та порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків»; ст. 119 «Порушення платником податків порядку подання інформації про фізичних осіб-платників податків»; ст. 120 «Неподання або несвоєчасне подання податкової звітності або невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності»; ст. 121 «Порушення встановлених законодавством строків зберігання документів з питань обчислення і сплати податків та зборів, а також документів, пов'язаних із виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи»; ст. 122 «Порушення правил застосування спрощеної системи оподаткування фізичною особою-підприємцем»; ст. 124 «Відчуження майна, яке перебуває у податковій заставі, без згоди органу державної податкової служби»; ст. 125 «Порушення порядку отримання та використання торгового патенту»; ст. 126 «Порушення правил сплати

(перерахування) податків»; ст. 127 «Порушення правил нарахування, утримання та сплати (перерахування) податків у джерела виплати»; ст. 128 «Неподання або подання з порушенням строку банками чи іншими фінансовими установами податкової інформації органам»;

2) внести у відповідний розділ ПКУ відсилку статтю до КпАПУ, де, зокрема, зазначити порядок притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування;

3) задля уникнення колізій між податковим та адміністративним законодавством внести відповідні зміни до КпАПУ. Зокрема, виділити за згаданим вище критерієм на основі безпосереднього об'єкта, тобто сукупності відносин, що регулюють адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері оподаткування, окрему главу Кодексу під назвою «Адміністративні правопорушення в галузі податків та зборів, фінансів і підприємницької діяльності».

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92 (частина 1). – Ст. 3248.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
3. Адміністративно-деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / [автор-упорядник О. А. Банчук]. – К.: Книги для бізнесу, 2007. – 912 с.
4. Про державну податкову службу України: закон України: від 04.12.1990 р. № 509-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>
5. Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, кон'ячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами: закон України: від 19.12.1995 р. № 481/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>
6. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: закон України: від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>
7. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: закон України: від 08.07.2010 р. № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.